

Spyr Sosialin

Hefur tú ein spurning eða onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjörðan í hesum teiginum, so skriva til okkara.

Við vælvild frá fyra serkønum ráðgev- arum, kunnu vit senda brævbjálvan til tann av teimum serkønu, sum spurning- urin er til.

Skriva til: Sosialin, Box 76, 3800 Argir, og viðmerk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Marjun Sigurdsdóttir, sosialráðgevi

Marner Simonsen, lækni

Eyðun Joensen, sálarráðgeingur

Turið Debes Hentze, lögfrøðingur

At virka fyri rættvísi

Í samrøðuni í dag hava vit tosað við Turið Debes Hentze um ymsu starvsligu økini, hon fæst við dagliga. Hon sigur m.a., at lógirnar kunnu vera tvørligar at hava við at gera, men at upp- gávan hjá einum lögfrøðingi er at finna rættvísar loysnir.

— Hetta kunnu vit bert gera, um vit brúka lógirnar rætt, sigur Turið

Turið læs lögfrøði í Key- mannahavn og tók prógv haðani í 1977. Uppá fyri- spurning um hvi hon júst valdi hesa útbúgving, sigur Turið: — Tað er ikki lætt at siga, men um tú skal skilja útbúgving- arnar sundur, so var eg ikki hugað fyri at arbeiða sum lærari, sjúkrasystur ella tilíkt slag av arbeiði, men kanska er tað tí áhug- in fyri lögfrøði er arvað, — eg veit ikki rættuliga.

Er lögfrøði ikki mann- folkaarbeiði?

— Tað velst um, hvussu tú sjálv býtir ávis arbeiði sundur millum mannfolka- og konufólkaarbeiði, sigur Turið og heldur fram: — At arbeiði á skrivstovu og sum vit fyri tað mesta gera, er ikki júst nakað, sum bert menn gera, men um tú hugsar um um- hvorvið millum lögfrøð- ingar, so er tað rætt, at flestir av teimum eru menn.

Hvat er arbeiði hjá ein- um advokati?

— Tað er sera fjølbroytt, serliga hjá tí advokati, sum átekur sær so at siga allar vanligar uppgávar innan lögfrøði. Tað er ikki óvanligt, at tey í útlond- um velja sær arbeiðsøki innan lögfrøði og geva ser- kónar hjálp á ymsu økjum- um, men her hjá okkum hava vit alt slag av ar- beiði.

Inncasso sakarmál, hvat er tað?

— Tað eru tey mál, sum byrja við, at tú t.d. fær áheitan frá einum handils- manni um at peningurin fyri vøru, sum hann hevur

seitt, men sum keyparin ikki vil gjalda, eftir avtal- uni millum seljara og keypara. Hóast rykkjara, so hevur keyparin ikki goldið.

Málið verður latið yvir til sakforara, sum skal roynd at fáa keyparan at gjalda, men eisini fyri at staðfesta slíkt mál við dómi, um neyðugt soleiðis, at skuldin ikki verður ov gomul eftir fimm ár, sum er vanlig freist, men um tú fært dóm í slíkum málið, verður freistin longd til 20 ár.

Er nógv incasso mál?

— Hetta er ikki óvan- ligt. Tað visur seg ofta, at fólk keypa meira enn vit kunnu klára at gjalda.

Er tað ikki ótydligt ar- beiði, at krevja pening inn?

— Í flestu førum er tað ikki, — Fólk eru vanliga sjálv greið yvir, at tá tey keypa eina vøru, so skulu tey eisini gjalda hana. Tal- ann kann eisini vera um, at fólk eru ónøgd við eina vøru, sum tey hava keypt, og at tey tí ikki vilja gjalda. Tey halda, at hon ikki samsvarar tí, sum keyparin hevur fingið upp- lýst frá seljarnum. Í slík- um føri kann ein bert heita á fólk um at gera vart við seg. Lata tey ikki hoyra frá sær, verða tey dómð eftir krávinum frá selj- arnum, og tá domur er fall- in, er í flestu førum ov seint.

Koma fólk á svartalista, um tey fáa incasso sak?

— Vit hava tagnar- skyldu, og geva sostatt ongar upplýsingar frá

okkum. Teir upplýsingar, sum vit arkivera, tá eitt mál er liðugt viðgjørt, við- kemur ongum. Tá eitt avist áramál er farið, verða upplýsingarnar oyðlagdir.

Fáa tit ofta áheitanir frá foreldrum, har børn hava keypt upp á borg?

— Nei, tað kann eg ikki siga, tí børn undir 18 ár hava ikki loyvi at keypa upp á borg. Tey kunnu bert keypa við kontant gjald, og tá hevur ein han- dilsmaður skyldu at kanna málið, um t.d. eitt barn kemur við nógvum pengum, at keypa eina vøru ella ein lut.

— Tað hendur kortini, at foreldur og børn koma í rassaft av slíkum keypum?

— Um so er, so áttu foreldur at vent sær til ein lögfrøðing, tí her er talan um at foreldrini ikki hefta fyri, hvat barnið keypir. Oftast er tað helst so- leiðis, at foreldur bera í bótuflika fyri tað barnini gera, og tí ikki vilja siga ella gera nakað við slíkan spurning.

Verða nógv fólk skild ár- liga?

— Tað dugi eg ikki at siga frá, tí eg havi onga skráseting um hetta.

Hvussu bera hjún seg at, um tey velja hjuna- skilnað?

— Tað er rættuliga einfalt, um tey eru samd um skilnaðan og um tey eru samd um, hvør skal hava möguleg børn, sum tey hava fingið, meðan tey livdu saman. Tey skulu eisini vera samd um, hvør

Turið Debes Hentze: — Hóast lógirnar kunnu vera tvørligar at hava við at gera, so eru tær til fyri at verja borg- aran. Um tær verða rætt nýttar, skapa tær rættvísi í samfelagnum

skal hava ibúðina og um peningaupphædd til styrk til annan partin. Um alt hetta er ilagi, so kunnu hjún eftir stýri tíðarskeið fáa hjunaðarskilnað á Rík- isumboðsskrivstovu.

Truplari er tað, um hjún ikki eru samd um, hvussu tey skulu skipa seg við børnum o.o., tí tá nøyðist í Rættin og verður har tikið stóða til, hvussu tey skulu bera seg at.

Tá nøyðist annar part- urin at stevna, og fólk skulu mæta í Rættinum, har dómarnir tekur stóðu í málinum.

Er tað ikki mannmin- andi fyri fólk, sum fram- manundan eru illa fyri?

— Tað er í veruleikanum ikki so torført, sum fólk vilja gera tað til. Lat meg eisini skoyta uppi, at slík- ar sakir verða viðgjörðar fyri afturlatnum hurðum, og at tær sjáldan vara meir enn ein tíma.

Um t.d. ósemja er um barnini, verða tey eisini

smærri børn. Hóast stóða altíð skal takast til, hvør skal hava foreldrarætt yvir børnunum undir 18 ár, so er greitt, at børn, sum eru við at vera vaksin ofta sjálvi avgera, hvar tey vilja búgva, uttan mun til, hvør hevur foreldrarættin.

Eru lógirnar ikki kenslu- leysar í slíkum føri?

— Tað er ikki lætt at siga, men vit koma ikki uttanum, at hesar lógir eru við til at stuðla og verja fólk, tó at tær í ávis- um føri kennast harðrænd- ar fyri einstaklingar.

Er tørvur á eini sosial- ráðstovu, har fólk kunnu fáa leiðbeining og ráð?

— Tað hevði mögulega verið ein loysn í summum førum, tí vit siggja av og á fólk, sum hava hollan stuðul fyri neyðini, um tey skulu megna at liva í hes- um samfelagnum.

Hetta er tó mál, sum meira hoyra undir yrkið hjá sosialráðgevmum, eitt nú við at brúka tær lógir sum eru til taks. Tað kann av og á tykjast eitt sindur tvørligt, sigur Turið at enda og sigur, at tað hjá einum lögfrøðingi snýr seg um at finna tí røttu avgerðina fram. Tað er av- markað hvussu vit kunnu nýta ymsu lógargrein- irnar, men endamálið er at brúka lógirnar soleiðis, so tær virka fyri mest mögu- ligum rættvísi.

tikin við í Rættin?

— Nei, tað verða tey ikki.

Serligan týðning hevur spurningurin um foreldra- rættin, tá talan er um

Basarur

Til frama fyri húsið hjá ungmanna- felagnum Sólarmagn er ætlanin at skipa fyri basari í maj mánað.

Tey, sum hava lutir at lata til basarin biðast gera so væl, at seta seg í sam- band við ein av niðanfyristandandi nevndarlimum:

Rasmus Patursson
Arni Joensen
Ólavur Dalsgarð

tlf. 28075
tlf. 28092
tlf. 28003

Ungmannafelagið Sólarmagn